

W poszukiwaniu trafnych motywatorów

U niektórych dzieci wraz z dorastaniem spontaniczna ciekawość ustępuje miejsca znudzeniu. Demonstrują to często na lekcjach. O takich uczniach mówi się: „trudni”. A może są niewłaściwie motywowani?

Katarzyna Janas

współzałożycielka Instytutu Durkalskiego RMP Polska sp. z o.o., ekspert i praktyk z zakresu motywacji wewnętrznej, propaguje naukowe podejście do motywacji Reiss Motivation Profile.

Gdyby tak przyjąć, że każdy uczeń jest potencjalnie zainteresowany nauką i zdobywaniem wiedzy, ale ujednolicony system nauczania nie sprawdza się, wywołując bunt i opór w podopiecznych? W gronie osób dorosłych łatwiej nam dostrzec indywidualne różnice w zachowaniu, zainteresowaniach i sposobie bycia. Szanujemy naszą odmienność i tego samego oczekujemy od innych dorosłych. Nie inaczej powinno być z dziećmi w wieku szkolnym, które różnią się nie tylko charakterami czy temperamentem, ale również sposobem uczenia się.

Niektóre dzieci mają zupełnie naturalne zacięcie do nauki. Chętnie i dużo czytają, są skupione na lekcjach, dociekliwe, pociąga je zgłębianie nowych obszarów. Nie znaczy to, że dzieci nieprzejawiające takich cech można uznać za mniej zdolne. Oznacza to tylko tyle, że potrzebują innych motywatorów.

16 motywatorów prof. Stevena Reissa

Przenieśmy się na chwilę do Stanów Zjednoczonych i cofnijmy o 25 lat.

Profesor Steven Reiss, znany psycholog kliniczny i wykładowca z Ohio State University, czeka w szpitalu na przeszczep. Obserwuje przy tym pielęgniarki, które z poświęceniem zajmują się pacjentami. Zastanawia się, co sprawia, że ludzie wybierają taki zawód i chcą wykonywać ciężką i dość niewdzięczną pracę. Obiecuje sobie, że jeśli przeżyje, to do końca swoich dni

będzie się zajmował badaniem ludzkiej motywacji. Tak też się stało.

Prof. Reiss i jego współpracownicy, jako pierwsi na świecie, zaczęli na dużą skalę prowadzić międzykulturowe naukowe badania nad ludzką motywacją. Badaniom zostało poddanych ponad 25 000 respondentów z czterech kontynentów, a ich wyniki pozwoliły wyodrębnić 16 psychologicznych potrzeb – podstawowych pragnień, tzw. motywatorów, które są wspólne dla wszystkich ludzi i głęboko zakorzenione w ludzkiej naturze. Są to: władza, niezależność, ciekawość, uznanie, porządek, gromadzenie, honor, idealizm, kontakty społeczne, rodzina, status, rewanż, piękno, jedzenie, aktywność fizyczna i spokój.

Prof. Reiss dowiódł, że 16 podstawowych pragnień obejmuje wszystkich ludzi, lecz każdy z nas nadaje im własną hierarchię ważności. Nasza indywidualność jest pochodną tego, jak silne natężenie mają poszczególne motywatory.

Teoria 16 motywatorów stała się podstawą do stworzenia kwestionariusza Reiss Motivation Profile (RMP) – pierwszego na świecie narzędzia, które obrazowo przedstawia ludzką motywację w formie prostego wykresu. Badana osoba otrzymuje także szczegółowy raport z informacją o wpływie poszczególnych motywatorów na zachowanie i relacje z innymi: rodziną, współpracownikami, partnerami.

Z myślą o dzieciach w wieku szkolnym prof. Reiss przygotował *Reiss School*

Motivation Profile (RSMP). Jest to nieco skrócona i uproszczona wersja narzędzia RMP (13 zamiast 16 motywatorów).

Znając potrzeby młodej osoby, jesteśmy w stanie dobrać odpowiednią dla niej formę nauki i pomóc jej w wyborze drogi zawodowej. Na co dzień dzięki RSMP możemy zrozumieć problemy ucznia i zdiagnozować ich przyczyny.

Ciekawość intelektualna i odkrywczą

Zainteresowanie nauką jest ściśle związane z motywatorem „ciekawość”.

Jeżeli uczeń ma wysoką potrzebę ciekawości oznacza to, że lubi poznawać nowości i dociekać. Na lekcjach i nie tylko będzie zadawać dużo pytań, ponieważ wiele rzeczy go interesuje i potrzebuje przemyśleć je i zrozumieć. Nazywamy to ciekawością intelektualną. Z kolei dzieci o niskim natężeniu motywatora „ciekawość” szybko się nudzą i na swój sposób buntują przeciwko monotonii zajęć i przyswajaniu teoretycznego materiału. Sprawiają wrażenie, jakby nic ich nie interesowało. To nie znaczy, że są one mniej zdolne. Świadczy to jedynie o silnej potrzebie praktycznego wykorzystania zdobywanej wiedzy. Nieistotne jest więc dla nich, jakie prawo fizyki tłumaczy dane zjawisko, ale jak można wykorzystać je w życiu. Nazywamy to ciekawością odkrywczą.

Takie dzieci uczą się znacznie lepiej, kiedy zadania są podzielone na niewielkie porcje, a nauczyciel demonstruje materiał krok po kroku i pozwala „dotknąć wiedzy”. Najpierw jednak powinniśmy odpowiedzieć na niewypowiedziane pytanie młodego buntownika „Po co mam się tego uczyć?”, pokazując praktyczne zastosowanie danego zagadnienia.

A pozostałe motywatory?

Ciekawość to niejedyny motywator, który warto wziąć pod uwagę, szukając przyczyn problemów szkolnych. Gdzie zatem jeszcze mogą kryć się źródła niepowodzeń szkolnych?

Niskie natężenie motywatora „porządek” może odpowiadać za spóźnianie się, niedbałość, nieprzywiązywanie uwagi do detali czy problemy

z zapamiętywaniem. Uczniowie z niską potrzebą „porządku” to ci, którzy sprawiają wrażenie roztargnionych. Ma to jednak swoje zalety, ponieważ takie osoby są znacznie bardziej kreatywne, twórcze i elastyczne, co uznajemy przecież za ogromny atut w dorosłym życiu.

Wysokie natężenie motywatora „uznanie” jest typowe dla tych dzieci, które mają silną potrzebę akceptacji. Warto wiedzieć, że uczniowie ci mogą osiągnąć bardzo wiele, jeśli tylko otrzymają wystarczającą ilość wsparcia i zachęty od rodziców oraz nauczycieli. Krytyka podcina im skrzydła, dlatego mogą rezygnować z uczenia się do klasówek z tych przedmiotów, z których już wcześniej dostawały złe oceny.

Wielu ekspertów sugeruje, że motywacja do zdobywania kompetencji jest silnie powiązana z naturalną potrzebą osiągnięć. Ta zaś wiąże się z motywatorem „władza”, który informuje o predyspozycjach przywódczych, chęci odnoszenia sukcesów, pracowitości i chęci wywierania wpływu. Uczniowie o niskim natężeniu tego motywatora mogą zbyt nisko ustawiać sobie poprzeczkę i unikać wyzwań. Nadal mogą jednak dostawać dobre, a nawet znakomite stopnie, jeżeli nie będą zmuszane do ciężkiej pracy, a nauczyciel i rodzice nie będą stawiali im zbyt wygórowanych oczekiwań. Takie dzieci potrzebują szybkich efektów swojej pracy, dlatego wskazane jest dzielenie materiału na mniejsze porcje.

System ocen, który prowadzi prostą ścieżką do porównywania się z innymi, wydaje się sprzyjać osobom o silnej potrzebie rywalizacji. Jednak dzieci z wysokim natężeniem motywatora „rewanż” często należą do tych, które sprawiają największe problemy wychowawcze. Taka postawa wiąże się często z agresją i chęcią wyrównywania rachunków. Uczniowie, którzy mają wysoką potrzebę rywalizacji, z pewnością wypadną ponadprzeciętnie we wszelkiego rodzaju aktywnościach, które wymagają mierzenia się z innymi. W dodatku, jeśli wysoka potrzeba rewanżu idzie w parze z wysoką potrzebą „aktywności fizycznej”, mogą odnosić doskonałe wyniki w sporcie.

Nie ma dobrych i złych motywatorów

Profesor Steven Reiss stworzył *Reiss Motivation Profile*, aby pomóc ludziom osiągnąć szczęście poprzez dokonywanie wyborów w zgodzie z ich potrzebami, które często są głęboko ukryte. Chciał, aby RMP i RSMP wspierało tolerancję i zrozumienie dla różnorodności. Nam, dorosłym, trudno przychodzi zmiana preferencji czy systemu wartości. Taki sam opór wywoła w młodych ludziach konieczność dostosowania się do systemu szkolnego, jeśli ten nie respektuje w żaden sposób ich indywidualności i głębokich potrzeb.

Nie ma dobrych i złych motywatorów, jest trafnie bądź nietrafnie dobrany sposób komunikacji i forma współpracy.

Więcej informacji na stronie www.reissprofile.pl

Motywatory wg Reiss School Motivation Profile odpowiadają różnym potrzebom

- 1 Władza**
wywieranie wpływu i zarządzanie
- 2 Niezależność**
autonomia i poleganie na sobie
- 3 Ciekawość**
zdybywanie wiedzy
- 4 Uznanie**
doświadczanie akceptacji
- 5 Porządek**
ład w otoczeniu i klarowność zasad
- 6 Honor**
lojalności wobec zasad
- 7 Idealizm**
działanie pro publico bono
- 8 Kontakty społeczne**
przebywanie z rówieśnikami
- 9 Rodzina**
troska o najbliższych
- 10 Status**
przynależności do elitarnej grupy
- 11 Rewanż**
konkurowanie z innymi ludźmi
- 12 Aktywność fizyczna**
ruch i wysiłek fizyczny
- 13 Spokój**
stabilizacja emocjonalna i bezpieczeństwo